

OJCOWIZNA

Ziemia w rozumieniu majątku odziedziczonego po ojcu; spuścizna wartości materialnych lub niematerialnych charakterystyczna dla zamieszkiwanego miejsca, rodziny, klanu, plemienia.

Ojcowizna oznacza wartości i dobra posiadane przez rodzinę (klan) lub z nią kojarzone, często od wielu pokoleń, w związku z tym naznaczone pozytywnym ładunkiem emocjonalnym; czasem podlega mityzacji, stając się składnikiem rodzinnych lub klanowych opowieści. Brak ojcowizny może oznaczać wykorzenie (brak przynależności do określonej ziemi, rodziny, miejsca) i skazanie na tułaczkę.

Termin „ojcowizna” w języku polskim odnosi się do dziedziczenia w linii męskiej „po ojcu”, „po mieczu”, tak zwany patrylinearyzm, w ramach którego syn dziedziczy po ojcu. W innych kulturach może mieć postać dziedziczenia w linii żeńskiej, tak zwany matrylinearyzm, w ramach którego siostrzeniec dziedziczy po wuju – bracie matki.

Ojcowizna czasem może mieć charakter niechcianego dziedzictwa, szczególnie gdy nie łączy się z nią żadnych wartości (w tym finansowych) lub gdy wartości, do których się odnosi stoją w sprzeczności do aktualnych wzorców i tradycji. Przykładem są wyburzone w roku 2001 w afgańskim Banjan posągi Buddy (wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO), rewolucja kulturalna w Chinach skutkująca zniszczeniem tysięcy artefaktów czy poddany celowej polityce niszczenia i dewastacji zespół świątynny Angkor Wat w Kambodży. Czasem bywają opuszczone i zapomniane (gdy społeczność wymiera lub przenosi się w nowe miejsce, np. meksykańskie miasto Teotihuacán stanowiące do X w. ośrodek władzy politycznej i religijnej).

[M.G.]

Literatura:

Anderson, Benedict. *Wspólnoty wyobrażone: rozważania o źródłach i rozprzestrzenianiu się nacjonalizmu*. Tłum. Stefan Amsterdamski. Kraków: Znak, 1991.

Burszta, Józef. *Kultura ludowa – kultura narodowa: szkice i rozprawy*. Warszawa: LSW, 1974.

Relph, Edward. *Place and Placelessness*. London: Pion Limited, 1976.